

Aniela Białowska-Tejchman
Członek Komisji ds. Międzynarodowych
Rady KSN

Sprawozdanie

z delegacji służbowej

do Helsinek w dniach 16 – 18 maja 2016

W dniach 16-18 maja 2016 uczestniczyłam w szkoleniu pt. Improving professional training of VET teachers and trainers for Quality VET and apprenticeship (Doskonalenie szkoleń zawodowych dla nauczycieli (w tym nauczycieli akademickich) i trenerów celem poprawy jakości edukacji zawodowej i praktyk) zorganizowanym przez ETUCE - ETUI (European Trade Union Committee for Education – European Trade Union Institute), które odbyło się w Helsinkach (Finlandia) w budynku OAJ, jedynych Związków Zawodowych Nauczycieli w Finlandii, które liczą 120 tys. członków i należy do nich 90% wszystkich nauczycieli, w tym również wysokiej rangi urzędnicy i eksperci.

Szkolenie z cyklu VET (Vocational Education and Training - kształcenie zawodowe i szkolenia) odbywało się już po raz szósty, przy wsparciu ETUI i pomocy finansowej ze strony Komisji Europejskiej, która pokryła koszty noclegów, wyżywienia i przelotu.

Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z najnowszymi wyzwaniami i obecną polityką Unii Europejskiej w tej dziedzinie, ze specjalnym uwzględnieniem przypadku Finlandii, a także przedstawili sytuacje we własnych krajach i podzielili się przykładami dobrej praktyki.

Podczas spotkań organizatorzy zapewnili symultaniczne tłumaczenie na 3 języki: angielski, rosyjski i francuski.

W spotkaniu uczestniczyło 26 osób z 18 krajów reprezentujących związki zawodowe z zakresu edukacji, a w tym:

3 osoby z Cypru i 3 z Grecji reprezentujące po dwa związki zawodowe;

2 osoby z Bułgarii i 2 z Portugalii reprezentujące po dwa związki zawodowe;

2 osoby z Finlandii reprezentujące jeden związek zawodowy OAJ;

2 osoby z Polski - ja reprezentowałam Krajową Sekcję Nauki NSZZ Solidarność a Krajowa Sekcję Oświaty i Wychowania NSZZ Solidarność reprezentował jej przewodniczący kol. Ryszard Proksa;

oraz po 1 przedstawicielu związków z następujących krajów: Armenia, Gruzja, Tadżykistan, Ukraina, Czechy, Estonia, Francja, Łotwa, Holandia, Słowacja, Słowenia i Wielka Brytania.

Spotkanie rozpoczęło się wspólną kolacją w dniu 16 maja, gdzie uczestnicy mieli okazję do zapoznania się i wymienienia informacji o organizacjach związkowych, które reprezentowali.

Wielu z nich było uczestnikami poprzednich edycji szkoleń więc dyskutowano o osiągniętych efektach, podkreślano dotychczasowy wysoki poziom szkoleń i rozmawiano o dalszych perspektywach.

Opening, Welcome, Course aims

W dniu 17 maja o godz. 9.00 rozpoczęło się szkolenie w budynku OAJ

Uczestnicy zostali powitani przez **Gabrielę Portela**, przedstawicielkę ETUI zajmującą się edukacją. Przedstawiła ona działalność ETUI, a w tym m. in.: wykonywanie niezależnych badań i analiz w zakresie spraw socjalnych w Europie, prowadzenie programów edukacyjnych i szkoleniowych dla członków związków zawodowych, przewidywanie przyszłych kierunków zadań stymulujących ruch związkowy, wspieranie prac sieci eksperckich w szerokim zakresie polityki społecznej i socjalnej, organizowanie prestiżowych konferencji, debat i dyskusji. ETUI stara się organizować treningi i szkolenia dla tak wielu przedstawicieli organizacji związkowych jak to tylko możliwe, szczególnie w zakresie „training for trainers”.

Aby osiągnąć i utrzymać wysokie standardy działalności, ETUI prowadzi własne badania, głównie w dziedzinach takich jak: psychologia, socjologia i edukacja.

G. Portela podkreśliła, że pracownicy ETUI są otwarci na współpracę we wszystkich obszarach, oczekują na pytania i kwestie do wyjaśnienia - osobiście, telefonicznie i drogą mailową.

Helja Misukka, dyrektor polityki edukacyjnej OAJ, przedstawiła działalność nauczycielskich związków zawodowych oraz poinformowała, że związki te mają silny wpływ na politykę edukacyjną Finlandii realizowaną głównie poprzez efektywny dialog społeczny. Niestety, z powodu cięć finansowych w budżecie przeznaczonym na edukację mających miejsce od kilku lat, ustawiczne kształcenie zawodowe nauczycieli stało się słabym punktem w systemie. Obecnie OAJ z powodu redukcji budżetu musi liczyć na wsparcie organizacji pozarządowych i fundacji. Związki OAJ współpracują też z organizacjami rodzicielskimi, studenckimi i młodzieżowymi.

Drastyczny spadek pozycji Finlandii w tzw. PISA Test* jest rezultatem tych cięć.

Recent European Union Policies effecting teaching in VET and VET teachers' training

Następnie zabrała głos **Agnes Roman**, koordynator ETUCE.

Wyjaśniła aktualne strategie UE mające znaczący wpływ na VET takie jak European Semester*, Riga Conclusion*, New Skills Agenda for Europe* i podkreśliła znaczenie tych strategii dla rozwoju polityki VET. Szkolenia nauczycieli i trenerów VET mają istotne znaczenie dla zapewnienia jakości edukacji i poprawy systemu europejskiego VET, a poprawa w tym zakresie powinna być osiągnięta również poprzez dialog społeczny ze związkami zawodowymi. Spadek dotacji rządowych w poszczególnych krajach oraz obniżanie budżetów na edukację i wynagrodzenia nauczycieli, mają również ogromny wpływ na realizację polityki europejskiej. Związki zawodowe powinny zwrócić na to szczególną uwagę.

Finnish VET system, Training of VET teachers and trainers in Finland

How recent EU Policies on VET and refugees have affected the system?

Seija Rasku, przedstawicielka fińskiego Ministerstwa Edukacji i Kultury przedstawiła system edukacyjny Finlandii i podkreśliła jego zalety a w tym przede wszystkim elastyczność.

Sektor VET działa w oparciu o dwa systemy edukacji zawodowej: wstępnego (Initial VET) i ustawicznego (Continuous VET). Oba te systemy opierają się na zdobywaniu doświadczenia

zawodowego i uczeniu się przez całe życie (LLL). Poprzez wprowadzane reformy planuje się wzmocnienie tych systemów, jak również podniesienie ich statusu i zwiększenie dofinansowania.

Nina Lahtinen z OAJ zaprezentowała strategię Finlandii dotyczącą polityki wobec zwiększającej się liczby imigrantów. Przybywający na teren Finlandii uciekinierzy od razu są kierowani na kursy językowe a następnie potwierdza się ich kompetencje zawodowe i integracyjne. Do tego zadania potrzeba wielu dodatkowych nauczycieli, a OAJ walczy o przyznanie nowych środków na zorganizowanie szkoleń dla tych nauczycieli. Związki OAJ przygotowały publikację pt. „Integration Compass” w celu zapewnienia każdemu imigrantowi dostępu do edukacji i życia zawodowego. Związki OAJ zaproponowały rządowi i samorządom integrowanie imigrantów poprzez edukację.

Questions and debate in plenary

W przeprowadzonej dyskusji plenarnej uczestnicy doszli do wniosku, że strategia Finlandii w zakresie edukacji jest dobrym przykładem dla innych krajów, gdyż opiera się na doświadczeniu, zaangażowaniu i dobrze funkcjonujących rządowych dofinansowaniach.

Konstruktywna współpraca pomiędzy szkołami a przedsiębiorstwami w zakresie VET powoduje zwiększenie szans zawodowych absolwentów na rynku pracy.

W czasie obrad plenarnych, razem z kol. Ryszardem Proksą zadaliśmy pytanie przedstawicielom ministerstwa - jak w Finlandii rozwiązano problem zaangażowania przemysłu w szkolnictwo zawodowe? Czy przedsiębiorstwa otrzymują jakieś zachęty finansowe lub ulgi podatkowe?

W odpowiedzi usłyszeliśmy, że przedsiębiorstwa nie mają żadnych ulg podatkowych, nie dostają też środków finansowych. Firmy nie płacą praktykantom i nie biorą pieniędzy od szkół kierujących praktykantów. Państwo płaci niedużą kompensatę firmom (nie wyjaśniono nam zasad), a same firmy mają później korzyści z tego tytułu, że mogą zatrudniać najlepszych wyszkolonych przez siebie pracowników. Należy dodać, że firmy w Finlandii są z reguły państwowe, realizują politykę rządu, więc nie można ich porównać do prywatnych przedsiębiorstw w Polsce i innych krajach

O godz. 12.30 uczestnicy zostali zaproszeni na lunch do stołówki związkowej

Po zjedzeniu posiłku wróciliśmy na dalsze prezentacje.

Presentation of Haaga-Helia School of Vocational Teacher Education and teacher students in groups

Dr Jari Laukia, dyrektor Haaga-Helia School of Vocational Teacher Education przedstawił strukturę całej uczelni Haaga – Helia oraz szkoły kształcenia zawodowego nauczycieli, której jest dyrektorem.

Uczelnia Haaga- Helia kształci obecnie 10 800 studentów, zatrudnia ok. 640 pracowników i ma 5 kampusów (3 w Helsinkach i 2 w innych miastach). Ponad 1 100 studentów studiuje na studiach opartych o programy międzynarodowe, a ponad 350 przyjeżdża jako studenci wymiany. Uczelnia realizuje prawie 200 umów międzyuczelnianych, prowadzi również badania, studia podyplomowe i szeroką działalność międzynarodową.

W szkole kształcenia zawodowego nauczycieli jest obecnie 380 studentów, którzy przeszli pomyślnie proces rekrutacji i zostali wybrani spośród ok. 1400 kandydatów.

W dalszej części dnia uczestnicy zostali zaproszeni do dwóch uczelni wyższych kształcących nauczycieli w systemie VET: **Haaga – Helia University of Applied Sciences** i **Helsinki Business College** gdzie najpierw odbyły się prezentacje merytoryczne a następnie zwiedziliśmy obie uczelnie.

Visits at Haaga – Helia & Helsinki Business Collage Oy

Po przybyciu do Haaga – Helia uczestnicy zostali podzieleni na 3 grupy językowe, przedstawiono im sposób kształcenia w uczelni i zorganizowano spotkanie ze studentami.

Ja brałam udział w pracach grupy angielskojęzycznej, którą prowadził dyrektor **Dr Jari Laukia**.

Nasza grupa spotkała się z dwójką studentów, oboje byli w wieku ok. 40 lat i mieli doświadczenie zawodowe gdyż pracowali już wcześniej w szkołach.

Jednym ze studentów był mężczyzna, dr inż. architekt z Irlandii, który mieszka na stałe w Finlandii i pracuje jako nauczyciel. Drugą osobą była kobieta z Rumunii, również pracująca od lat w szkolnictwie podstawowym w Finlandii. Opowiadali nam o zaletach studiowania w Haaga – Helia i dużej ilości zajęć praktycznych, które mają z uczniami i studentami.

Po spotkaniu w Haaga-Helia i zwiedzeniu szkoły przeszliśmy do Helsinki Business College, gdzie na wspólnym spotkaniu, dyrektor **Anti Loukola** wraz ze swoim zastępcą **Heli Huotari** przedstawili nam uczelnię i sposób kształcenia w Helsinki Business Collage Oy.

W Finlandii, w odróżnieniu od wielu krajów europejskich, zawód nauczyciela cieszy się bardzo wysokim prestiżem. Najniższe zarobki nauczyciela rozpoczynają się od 3.000 EURO na miesiąc, a nauczyciele mający pełne kwalifikacje zawodowe i studia VET zarabiają średnio powyżej 5.000 EURO miesięcznie. Stąd też ogromne zainteresowanie kandydatów studiami na tych uczelniach, tym bardziej, że studia są bezpłatne.

Wieczorem o godz. 19.00 uczestnicy spotkali się na wspólnej kolacji, gdzie była okazja do dyskusji i wymiany wrażeń po wizycie w Kampusach Haaga-Helia i Helsinki Business College.

Round table discussion: What we learned from the school visit?

W dniu 19 maja o godz. 9.00 rozpoczęła się dyskusja okrągłego stołu, w której uczestnicy wyrazili swoje opinie i spostrzeżenia związane z wizytą w szkołach Haaga-Helia i Helsinki Business College.

Panel debate: Improving VET teachers' training

Następnie odbyła się debata panelowa pt. Doskonalenie szkoleń zawodowych dla nauczycieli VET. **Petr Pecenka z Czech, Marina Alugishvili z Gruzji** i **Conceicao Nunes z Portugalii** przedstawili sytuacje w swoich krajach w zakresie edukacji VET. Wspólnym wnioskiem było spostrzeżenie, że w tych krajach w większości do szkół VET przychodzą kandydaci z selekcji negatywnej a mianowicie tacy, którzy nie odnieśli sukcesu w innej dziedzinie i nie są zmotywowani do pracy z charakterze nauczyciela VET. W tych krajach, w przeciwieństwie do Finlandii, profesja nauczyciela VET jest mało atrakcyjna i ma niski prestiż.

Petr Pecenka powiedział, że popularność edukacji VET zależy w Czechach od regionu i aktywności przedsiębiorstw, które oferują nauczanie w oparciu o praktyki zawodowe. W Czechach jest takie podejście, że nauczyciele sami odpowiadają za własny rozwój zawodowy, a podnoszenie kwalifikacji i szkolenia nie są obowiązkowe i jeśli są dostępne to przeważnie na własny koszt uczestnika. Brak dialogu społecznego pomiędzy nauczycielskimi związkami zawodowymi a rządem jest przeszkodą w poprawie sytuacji związanej ze szkoleniami VET dla nauczycieli.

Marina Alugishvili poinformowała, że w Gruzji rozpoczęto reformy w zakresie VET w 2007 roku. Wsparcie finansowe z Unii Europejskiej po podpisaniu porozumienia stowarzyszeniowego oraz wsparcie ze Stanów Zjednoczonych stanowią dużą pomoc w poprawie systemu VET. Jednakże przedsiębiorstwa nadal nie są specjalnie zainteresowane organizacją praktyk i nie czują jeszcze swojej roli w tym zakresie. Aby poprawić sytuację należy podnosić jakość i atrakcyjność nauczania VET oraz niezbędny jest do tego efektywny dialog społeczny.

Conceicao Nunes zauważyła z żalem, że przeprowadzona w 2008 roku reforma systemu edukacji w Portugalii wyparła dobrze działający przedtem system praktyk. Związki zawodowe nie mają obecnie dostępu do szkół publicznych VET, a ministerstwo nie dostarcza informacji o rozwoju programów edukacyjnych w tych szkołach. Ostatnio rząd zaczął się bardziej interesować praktycznym kształceniem nauczycieli na poziomie wstępnym, jednak mentorzy i nauczyciele nie otrzymują wynagrodzenia za dodatkowe godziny, które spędzają ucząc studentów.

Dokształcanie nauczycieli już pracujących nie jest finansowane przez państwo i zazwyczaj oferowane szkolenia są niskiej jakości, zupełnie odwrotnie niż w Finlandii, która ma dobrze działający system szkoleń VET.

Questions and debate in plenary

Exchange experience on challenges and solutions in the VET sectors

Uczestnicy szeroko dyskutowali o polityce w zakresie VET w swoich krajach. Zauważono, że polityka Unii Europejskiej ma duży i również pozytywny wpływ na politykę poszczególnych krajów członkowskich i stowarzyszonych, jednak nadal należy dyskutować o warunkach wsparcia finansowego, poprawie infrastruktury, poprawie warunków pracy w szczególności o sprawach dotyczących szkoleń VET dla nauczycieli.

Obecnie stoimy przed dużym wyzwaniem, gdyż w Europie należy wzmocnić system finansowania VET aby pomóc w dostosowaniu do rynku pracy nauczycielom znajdującym się wśród uchodźców.

Jeszcze raz omówiono doskonale działający fiński system edukacji VET, szczególnie koncentrując uwagę na przyczynach jego sukcesu, w tym szczególnie: jego elastyczności, szybkości radzenia sobie ze zmianami, bardzo dobremu wyposażeniu jednostek, niezależnej działalności i tworzeniu otoczenia przyjaznego nauczycielom.

Conclusions and closure

Agnes Roman, ETUCE coordinator, w podsumowaniu 1,5-dniowego intensywnego seminarium szkoleniowego, podkreśliła znaczenie wzajemnej współpracy nauczycielskich związków zawodowych w celu zapewnienia wysokiej jakości szkoleń VET w europejskim sektorze edukacji.

Profesjonalnie przygotowane szkolenia na poziomie wstępnym (IVET) i ustawicznym (CVET) dla trenerów i nauczycieli sektora VET, mają istotne znaczenie w zapewnieniu edukacji na właściwym, wysokim poziomie zarówno młodym jak i bardziej doświadczonym uczestnikom szkoleń zawodowych. Są też odpowiedzią na potrzeby dzisiejszego, dynamicznie rozwijającego się i zmieniającego społeczeństwa.

Wniosek

Udział w szkoleniu był bardzo efektywny, pozwolił mi na zapoznanie się z polityką w zakresie VET prowadzoną w różnych krajach oraz na nawiązanie nowych kontaktów z przedstawicielami związków zawodowych.

*materiały konferencyjne przygotowane przez Agnes Roman z wyjaśnieniem terminów użytych w prezentacji